

เทศน์อบรมพระและฆราวาส ณ วัดโศการาม สมุทรปราการ
เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

เรียนวิถีจิตด้วยจิตตภาวนา

ควรระลึกถึงความตายทั่วหน้ากันสำหรับพวกเรา โดยถือท่านพ่อลีที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตลอดมา ท่านก็ได้ล่วงลับไปแล้วเป็นเวลาหลายปี แล้วพวกเราทั้งหลายก็จะเดินตามร่องรอยของท่านไป ท่านตายวันนั้นเราตายวันนี้ สัตว์น้ำสัตว์บกบนฟ้าอากาศ ในไตรโลกธาตุนี้มีป่าช้าประจำตนด้วยกันทุกคน ไม่มีแต่จุดใดจุดหนึ่ง มีทั่วกันหมด วันนี้จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายระลึกถึงความตายประจำตนทุกคน ๆ จิตใจจะได้มีสติตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเกี่ยวเกาะ เวลาเป็นเวลาตายคุณงามความดีมีอยู่กับใจแล้วตายเมื่อไรก็ได้ พระพุทธเจ้าก็ตาย พระสาวกอรหันต์อรหันต์ทุก ๆ องค์ตายทั้งนั้น แต่ตายผิดกับพวกเราทั้งหลายที่เกลื่อนกล่นวุ่นวายอยู่กับกิเลส ซึ่งเป็นเครื่องสร้างกองทุกข์ให้ได้รับความเดือดร้อนตลอดมา

พระพุทธเจ้าตายท่านทิ้งธาตุขันธ์ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบเพียงเท่านั้น พระอรหันต์ทุก ๆ องค์ท่านตายก็ละทิ้งขันธ์ซึ่งเป็นเครื่องก่อภวน ได้รับความรับผิดชอบตลอดมาจนกระทั่งถึงวันวาระสุดท้าย แล้วสลัดทิ้งไป ไม่ห่วงใยเสียดายเหมือนสัตว์โลกที่กำลังจะตายก็ไม่อยากตาย ใครเกิดมาไม่อยากตายแต่แล้วก็ไปไม่รอดด้วยกันนั้นแล เพราะฉะนั้นเมื่อเราทราบถึงเรื่องความเป็นความตายที่มีประจำอยู่กับทุกคนแล้ว ขอให้พากันระลึกถึงความตายอยู่โดยสม่ำเสมอ เพราะเป็นเบรคห้ามล้อในความทะเยอทะยานทั้งหลายที่ติดที่ติด วิ่งข้ามโดดข้ามป่าช้าของตัวเองตลอดเวลา จะได้มองเห็นป่าช้าซึ่งอยู่กับตัวเสียบ้างด้วยบทรกรรมคือความตาย มรณัสสติ นี่คือการระลึกถึงความตาย

คนเราถ้าระลึกถึงความตายแล้วอะไร ๆ จะมีความรู้สึกตัวขึ้นมาเป็นลำดับ แล้วนับวันที่จะสร้างคุณงามความดีประจำตนให้หนาแน่นขึ้นไปเรื่อย ๆ นี่คือการระลึกถึงความตายมีคุณค่าต่อเราอย่างนี้

สำหรับท่านพ่อลีท่านมรณภาพลงไปด้วยความเป็นสุข ๆ ภายในจิตใจ เวลามีชีวิตอยู่ท่านก็ทำประโยชน์เต็มความสามารถของท่าน แล้วถึงวันตายก็ตายเช่นเดียวกับพวกเรา จึงเป็นการสอนพี่น้องทั้งหลายให้ระลึกตัว แม้แต่ท่านเป็นครูเป็นอาจารย์ท่านยังต้องตาย เราเป็นลูกศิษย์ลูกหาเดินตามรอยท่านไป จะแข่งหน้าท่านไปด้วยความไม่ตายนั้นเป็นไม่ได้ จึงขอให้พากันตั้งอกตั้งใจสร้างคุณงามความดี

ใจเป็นผู้รับความดีและความชั่วทั้งหลายไม่นอกจากใจไป ร่างกายนี้ไม่รับอะไรทั้งนั้น บาก็ไม่รับ บุญก็ไม่รับ สวรรค์ก็ไม่ไป นิพพานก็ไม่ไป จะกระจายลงจากความผสมแห่งธาตุที่เราเรียกว่าร่างกายนี้ไปเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟตามธาตุเดิมของ

เขาเท่านั้น แต่ใจที่ครองร่างนี้อยู่ไม่ได้เป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ แต่เป็นใจซึ่งพร้อมที่จะรับความดีความชั่ว บาปบุญอยู่เสมอ ในขณะที่เจ้าของทำลงไป จึงขอให้ระมัดระวังใจที่เป็นตัวคิดตัวคะนอง พาสร้างนั้นสร้างนี้ก่อนนั้นก่อนนี้ ส่วนมากมักจะสร้างความไม่ดีใส่ตัวเอง ทั้งๆ ที่เราว่าเรารักเรา แต่การชวนชวยมาสู่เราที่ว้าวกๆ นั้นกลายเป็นพินเป็นไฟเผาไหม้ด้วยการสร้างบาปสร้างกรรมนั้นแล จึงต้องให้พากันระมัดระวัง

อย่าฝันศาสดาองค์เอกคือพระพุทธเจ้าของเรา ก่อนที่จะมาสั่งสอนสัตว์โลก ท่านทรงปฏิบัติเต็มเม็ดเต็มหน่วย จนได้เป็นศาสดารู้แจ้งแทงทะลุไปหมด ทั้งดีชั่วบาปบุญทุกอย่างไม่มีปิดบังลี้ลับในพระทัยของพระองค์เลย นี่คือศาสดาองค์เอก การชี้แนะแนวทางให้พวกเราที่เรียกว่า สวากขาตธรรม ท่านตรัสไว้ชอบแล้วทุกแง่ทุกมุม เราอย่าไปตั้งแง่สงสัยอันเป็นเรื่องของกิเลส เข้ากีดขวางทางเดินที่ราบรื่นตั้งตามทีพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้ว เช่น ตามลบล้างตามสงสัยว่า บาปบุญนรกสวรรค์ดีชั่วต่างๆ ว่ามีหรือไม่มีเป็นอันดับหนึ่ง ต่อจากนั้นก็ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มี แต่ที่มีเต็มหัวใจก็คือความดี ความดีนั้นจะสร้างจะสร้างจะทำสิ่งไม่ดีทั้งหลาย ที่ตนเข้าใจว่าจะไม่ได้รับผลนั้นแล ย้อนเข้ามาให้รับผลทั่วหน้ากัน

บรรดาสัตว์โลกไม่มีใครเห็นกรรม คำว่ากรรม คือการกระทำ ทำดีเรียกว่ากรรมดี ทำชั่วเรียกว่ากรรมชั่ว กรรมทั้งสองประเภทนี้ไม่มีภษณะใดๆ ในสามแดนโลกธาตุนี่สำหรับเก็บรักษาไว้เป็นเอกเทศอันหนึ่งๆ แต่ที่เก็บไว้ก็คือจิตใจของผู้สร้างบาปสร้างบุญนั้นแล เพราะฉะนั้นคำว่าบาปก็ดีบุญก็ดีจึงออกจากผู้ทำ ผลของบุญของบาปก็ได้แก่ความสุขความทุกข์ที่ผู้ทำนั้นแลจะได้รับผล ตามประเภทแห่งกรรมดีชั่วของตน ท่านจึงสอนให้เราดูเสียตั้งแต่บัดนี้ที่ยังไม่ตาย ตายแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่จิตใจจะเป็นผู้สมบุกสมบันในความทุกข์ความลำบาก เพราะกรรมที่ตนสร้างขึ้นมากด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงพากันเรียนวิชาให้รู้เท่าถึงการณ์เสียตั้งแต่บัดนี้

บาปพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ทรงตำหนิกันทั้งนั้น ไม่มีพระพุทธเจ้าพระองค์ใดจะชมเชย ว่าบาปเป็นของดีมีความสุข พาสัตว์ทั้งหลายที่ชอบสร้างแต่บาปแต่กรรมนั้นไปสวรรค์นิพพาน แชนหน้าพระพุทธเจ้าผู้ตรัสไว้ชอบนั้นอย่างสะดวกสบายอย่างนี้ไม่เคยมี การทำบาปต้องเป็นทางลงสู่ความทุกข์แต่ไหนแต่ไรมา การทำบุญเป็นทางก้าวเดินเพื่อสุคติโลกสวรรค์จนถึงนิพพานเรื่อยมา ทุกศาสดาสอนไว้อย่างนี้ ขอให้พี่น้องทั้งหลายซึ่งเป็นชาวพุทธจง จดจำให้ลึกซึ้งถึงใจของเราและอุตสาหะพยายามตะเกียกตะกายฝ่าฝืนความไม่ดี ความไม่เป็นมงคลแก่การกระทำของเรา แล้วฝืนทำในสิ่งที่ดีงาม จะยากลำบากก็พากันทน นี้ชื่อว่าผู้ดำเนินตามแนวทางของพระพุทธเจ้า

ตั้งท่านทั้งหลายสละกิจการงานบ้านเรือน มาบวชเป็นชีเป็นพรหมณ์เป็นพระเป็นเณร เหล่านี้ล้วนแล้วตั้งแต่มาบวชเพื่อจะระงับดับสิ่งไม่ดีทั้งหลายที่ตนเคยทำมาอย่างจำเจ แล้วนำธรรมคือความดีงามเข้าสู่ตน มาบำเพ็ญศีลธรรมอยู่ภายในวัดนอกวัด หรือในสถานที่ต่างๆ โดยการรักษาจิตใจของตนให้สงบลงด้วยอรรธด้วยธรรม มีคำบริกรรมเป็นสำคัญ เช่น พุทโธ หรือธัมโม หรือสังโฆ ให้จิตของตนไปยึดเกาะอยู่กับคำว่า พุทโธ ธัมโม สังโฆ บทใดก็ตามที่เราชอบใจ มีสติกำกับรักษาจิตไว้เสมอ ผลแห่งการบำเพ็ญธรรมเพื่อความสงบก็จะปรากฏเป็นความสงบขึ้นมาภายในใจ ความว้าวุ่นขุ่นมัวทั้งหลายก็จะค่อยหาย จางออกไปๆ ความสงบผ่องใสภายในจิตใจก็จะแสดงตัวขึ้นมาๆ นี่คือใจได้รับการชำระสะสางอบรมด้วยธรรม ย่อมแสดงผลเป็นที่พึงพอใจแก่เราผู้บำเพ็ญตลอดไป ขอให้พี่น้องทั้งหลายอบรม

ผู้บวชในศาสนาที่บวชมาเพื่อละเว้นความชั่วช้าลามกทั้งหลาย จะบำเพ็ญแต่ความดีโดยถ่ายเดียว นี้เรียกว่าผู้บวช บวชก็คือการงดเว้นสิ่งชั่วช้าลามกทั้งหลายนั้นแล เราจะบวชเป็นพระเป็นเณรเป็นชีเป็นชาวเป็นพรหมณ์ก็ตาม ก็คืองดเว้นในสิ่งที่ไม่ควรทำที่เรียกว่าความชั่วต่างๆ น้อมจิตใจเข้ามาสู่อรรธสู่ธรรมบำรุงจิตใจให้สงบเย็น นี้เรียกว่าผู้บำรุงรักษาจิตใจโดยชอบธรรม ผู้นี้จะได้รับความอบอุ่นเย็นใจ ไปที่ไหนจะมีความสงบเย็นและเป็นที่น่าใจในที่พึงของตนคือธรรมที่บำเพ็ญมาประจำจิตใจ มีความอบอุ่นไปไหนสบายๆ

ความสบายอยู่ที่ใจของเราซึ่งได้รับการอบรมด้วยธรรมเรียบร้อยแล้ว ความทุกข์ความลำบากอยู่ที่ใจของบุคคลที่ปล่อยเนื้อปล่อยตัว อยากทำอะไรก็ทำตามกิเลสบังการอยากทำสิ่งนั้นก็ทำ อยากทำสิ่งนี้ก็ทำ อยากไปอยากมา อยากกินอยากดื่มอยากทำอะไรซึ่งล้วนแล้วตั้งแต่เรื่องของกิเลสส่วนมากจงไปๆ เราเป็นไปตามเขาก็สร้างแต่ความผิดพลาดๆ ตลอดไป วันนี้ทั้งวันสร้างแต่ความผิดพลาดให้ตัวเอง ผลก็คือความทุกข์ติดแน่นมากกับการกระทำตลอดไป แล้ววันหน้าก็สร้างความผิดพลาดอย่างนี้ เดือนหน้าปีหน้า ตั้งแต่บัดนี้จนกระทั่งถึงวันตายสร้างแต่ความผิดพลาดๆ ใส่ตัวเอง ผลคือความทุกข์ความเดือดร้อนเพิ่มขึ้นทุกวันๆ คนเราจะอยู่ได้อย่างไร

ไปอยู่ที่ไหนคนมีความทุกข์ความเดือดร้อน เพราะกรรมชั่วที่ตนสร้างขึ้นมานี้ หากความหมายไม่ได้ทั้งนั้น สถานที่ใดๆ ไม่มีความหมาย ถ้าลงจิตใจได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนแล้ว เป็นไฟไปทั้งกองภายในจิตใจนั้นแล การสร้างความดีจึงต้องสร้างให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์แก่ตัวของเรา ท่านจึงสอนให้สร้างความดี

พี่น้องทั้งหลายได้ทราบหรือไม่ว่า เวลานี้เราเกิดมาในท่ามกลางแห่งมหาภคคือความเป็นมนุษย์ ๑ แล้วได้พบพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่เลิศเลอ ๑ การแนะนำสั่ง

สอนของศาสนานั้นเป็นธรรมล้วนๆ บริสุทธิ์ผุดผ่องเต็มที่ จากความสิ้นกิเลสของพระพุทธรเจ้า ๑ ใจก็สิ้นกิเลส ธรรมก็สว่างกระจ่างแจ้งครอบไตรโลกธาตุ นำธรรมนั้นมาสั่งสอนพวกเรา ควรที่จะยึดหลักธรรมที่ท่านสั่งสอนแล้วนั้นมาปฏิบัติ จะตะเกียกตะกาย ล้มลุกคลุกคลานก็ขอให้ตะเกียกตะกายเถิด เพื่อความดีทั้งหลาย ไม่เสียท่าเสียทีที่เราทำ ดีกว่าเราตะเกียกตะกายไปกับความชั่วช้าลามกนั้นเป็นไหนๆ นี่คือการสร้างตน ขอให้พี่น้องทั้งหลายได้ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างนี้

วันนี้หลวงตากี้ได้มาให้ธรรมทานกับพี่น้องทั้งหลาย ทั้งฝ่ายพระฝ่ายฆราวาสซึ่งเป็นลูกศิษย์ตถาคตเช่นเดียวกันหมด ขอให้นำธรรมนี้ไปปฏิบัติ พระผู้บวชมาในพระพุทธศาสนาแล้วก็ขอให้รู้เนื้อรู้ตัวรู้ตนว่าเป็นพระ ทำความรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา แล้วสำรวมระวัง ศิลคือความสวยงามของตัวเอง ใจเราเอง มารยาทของเราเอง ผลแห่งการรักษาศิลไม่ให้ต่างพร้อยขาดทะลุนี้ ทำความอบอุ่นแก่จิตใจของเราได้มาก เราอยู่ลำพังอย่างนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง เวลาไปสู่สถานที่คับขันมีอันตรายรอบด้านนั้น เราจะเห็นได้ชัดในคุณค่าแห่งศิลบริสุทธิ์ของตัวเอง

เช่น เราอยู่ในวัดในวาเราก็มีความอบอุ่นกับศิลของเรา ว่าได้รักษาด้วยความบริสุทธิ์ ด้วยความระมัดระวังตลอดมา นี่ก็เป็นขั้นหนึ่ง เวลาเราก้าวเข้าสู่สถานที่คับขันจำเป็น เช่น เข้าไปอยู่ในป่าในเขาซึ่งเต็มไปด้วยสัตว์เนื้อเสือร้ายต่างๆ นั้นแลเป็นจุดสำคัญที่เราจะได้เห็นชัดเจนในศิลของเรา ว่าเป็นกำแพงอันใหญ่หลวง คุ้มกันความเดือดร้อนความระส่ำระสายกระวนกระวายด้วยความกลัวทั้งหลายนั้น เข้ามาสู่ความอบอุ่นภายในจิตใจของตนที่มีศิลบริสุทธิ์ล้วนๆ นี้เห็นได้ชัดต่อผู้บำเพ็ญในสถานที่ดังกล่าวนี้ แต่ก่อนเป็นเช่นนั้นนะ ทุกวันนี้ป่าเสือเนื้อร้ายแทบจะไม่มีเหลือแล้ว แต่เรานำมาพูดเทียบเคียงกับสถานที่ธรรมดาและที่คับขัน ต่างกันมากทีเดียว ผู้ไปอยู่ในที่คับขันการระมัดระวังรักษาศิลยังเข้มงวดกวาดขันตลอดเวลา

จากนั้นก็รักษาจิตใจของตนให้มีความสงบเย็น คำบริกรรมภาวนาไม่ให้ห่างเหิน จากจิตใจมีสติระมัดระวังรักษาเสมอ ใจเลยมีความอบอุ่นอยู่ในท่ามกลางแห่งอันตรายทั้งหลายที่ตนเคยกลัวนั้นเป็นลำดับลำดับา เดินจงกรมอยู่ในท่ามกลางป่า เสือร้องคำรามอยู่ข้างทางจงกรมก็ไม่ได้สนใจกับเสียงเสือ เพราะอำนาจแห่งธรรมเครื่องอบอุ่นอยู่กับใจซึ่งมีอำนาจเหนือสิ่งเลวร้ายและความกลัวทั้งหลาย จึงไม่มีความสะทสะท้าน มีแต่ความอบอุ่นภายในใจ นี้แหละผู้ที่รักษาจิตใจด้วยความเป็นธรรมจริงๆ แล้วธรรมจะรักษาผู้ปฏิบัติธรรม ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวาย

ดังที่ท่านแสดงไว้ว่า ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจาร์ิ พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติธรรมไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว คืออบอุ่นตลอดเวลา นี่เพียงศิลของเราที่อบอุ่นแล้ว เป็น

กำแพงอันหนาแน่น กั้นความเดือดร้อนทั้งหลายได้เป็นอย่างดี แล้วจิตใจของเราที่ได้รับ การอบรม จนมีความสงบเยือกเย็นเป็นรากเป็นฐานภายในใจ ยิ่งมีความอบอุ่นแน่น หนามั่นคงยิ่งขึ้น จากนั้นจิตเข้าเป็นสมาธิคือความมั่นคงของใจ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งภายนอก รูปเสียงกลิ่นรสเครื่องสัมผัสซึ่งเป็นสิ่งภายนอก กับใจที่ได้ตั้งมั่นธรรมอยู่แล้วเป็นประจำ จะไม่เข้าประสับประสานรบกวนกันเลย ใจก็เป็นใจที่สงบ รูปเสียงกลิ่นรสก็เป็น สิ่งเหล่านั้น ต่างคนต่างอยู่คนละฝักละฝ่าย ไม่มาคละเคล้ากวนกัน นี้เรียกว่าใจที่มีเรือน อยู่ ใจที่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ใจย่อมสงบในท่ามกลางแห่งสิ่งทั้งหลายที่ถือว่าเป็นภัยมา แต่ก่อน ใจเป็นคุณแก่ตนเสียอย่างเดียวสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่ใช่เป็นภัย

การปฏิบัติจิตใจเฉพาะทางด้านของพระเจ้า ควรจะมีความหนักแน่นมั่นคงใน การปฏิบัติศีลธรรม จึงจะเหมาะสมกับเพศของเราว่าเราเป็นพระตั้งแต่วันบวชมา ผ้า เหลืองห่มเหลืองโกนผมโกนคิ้วเป็นเพศของพระเต็มตัว ความสำรวมระวังในชีวิตจิตใจ ของพระจึงควรให้เต็มเนื้อเต็มตัวเช่นเดียวกัน ผู้มีศีลมีธรรมเครื่องรักษากายวาจาใจตน อยู่โดยสม่ำเสมอแล้วจะมีความสงบร่มเย็นตลอดไป ยืนเดินนั่งนอนด้วยธรรมเป็น เครื่องรักษาย่อมเย็นตลอดอิริยาบถ ไม่มีความยุ่งเหยิงวุ่นวาย นี่ผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ของผู้บำเพ็ญธรรมอย่างเอาจริงเอาจังแล้ว จะปรากฏที่จิตนั้นแหละ จะไม่ปรากฏที่อื่นที่ ไต

จิตนั้นจะสั่งสมความดีงามและความสว่างไสว ความกระจำงแข็งขึ้นภายในใจ โดยลำดับ แล้วตัวเองก็ภูมิใจในตัวเอง อยู่สถานที่ใดสบายไปหมด เพราะธรรมเป็น เครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ ไม่ได้เหมือนกิเลสเข้าไปแปลงตนว่าเป็นอาหารอันโอชะ แต่ครั้น แล้วมันเป็นภัยเป็นยาพิษเผาผลาญจิตใจ ธรรมกับกิเลสจึงต่างกัน อารมณ์ของกิเลสทำจิตใจ ให้เดือดร้อนมีการล่องลอยไปข้างหน้า ๆ ฉากหลังนั้นมีแต่ความเดือดร้อนเป็นพื้นเป็น ไฟ นี่คือนอกอุบายของกิเลสหลอกลวงโลกให้เสียหายไปตาม เป็นอย่างนี้ ธรรมจึงต้อง จุดเอาไว้ด้วยการบำเพ็ญตนด้วยดี นี่ชื่อว่าผู้รักษาตนให้เป็นธรรม

ใจนี้เป็นของสำคัญมากที่สุด เราทั้งหลายไม่ค่อยจะรู้เรื่องของใจ คนทั้งคนก็ ถือร่างกายเป็นใจเสียหมด ความจริงใจเป็นใจ ร่างกายเป็นร่างกาย เป็นคนละสัดส่วน ส่วนไม่ใช่อันเดียวกัน ร่างกายนี้เป็นด้านวัตถุ ส่วนจิตใจเป็นด้านนามธรรม คือรู้ๆ อยู่ ภายในร่างกายของเราทุกสัดส่วน จากกระแสของผู้รู้คือจิตนี้ กระจายออกไปตาม อวัยวะเส้นเอ็นต่าง ๆ นี้จะรับทราบไปทั้งหมด นี่คือการแผ่แห่งใจ ใจแท้ที่อยู่ภายใน นี้ใจ แท้ นี่ท่านเรียกว่าใจ แต่เวลายังไม่ได้อบรมทางด้านจิตใจของเราให้ถูกทางแล้ว เราก็มอง ทราบว่าใจเป็นอย่างไร กายเป็นอย่างไร จึงถือเอาหมดทั้งตัวของเรานี้ว่าเป็นใจ ความ จริงแล้วใจเป็นใจ ร่างกายเป็นร่างกาย คือเป็นด้านวัตถุ เป็นเรือนร่างที่อาศัยของใจ

เราอยากจะทำชัดเจนนึกขอให้พากันอบรมจิตใจ เมื่อใจมีความสงบเย็นเข้าไป เป็นลำดับลำดับแล้ว ใจจะหดตัวเข้าไป ย่นตัวเข้าไปสู่ความรู้อันเด่นดวงอยู่โดยเฉพาะ ในท่ามกลางแห่งร่างกายอันนี้แล ยิ่งได้อบรมให้สงบเย็นหนาแน่นมั่นคงขึ้นเท่าไร ยิ่งรู้ จุดของใจคือผู้รู้นี้ได้ชัดเจน ร่างกายเป็นส่วนหนึ่ง จิตใจเป็นส่วนหนึ่ง แยกใจกับกาย ออกได้โดยหลักธรรมชาติของตัวเอง ผู้นี้แหละเป็นผู้จะรู้ว่าใจเป็นอย่างไร ร่างกายเป็น อย่งไร ที่นี้เวลาอบรมให้หนักมากเข้า ๆ ใจยิ่งเด่นชัด แม้อยู่ในท่ามกลางแห่งร่างกาย ใจก็เป็นใจล้วน ๆ ประจักษ์อยู่กับตัวเอง ร่างกายก็เป็นร่างกาย ใจก็เป็นใจ นี้คุณค่าแห่ง การอบรมใจ

ที่นี้เราก็เริ่มทราบได้ชัดว่ากายกับใจไม่เหมือนกัน ร่างกายแตกสลายลงไปได้ แต่ ใจดวงนี้ไม่มีคำว่าแตกว่าสลาย และไม่มีป่าช้าด้วย เพราะใจไม่เคยตาย แม้จะได้รับ ความทุกข์ความลำบากยากจนเข็ญใจถึงขนาดตกนรกหมกไหม้ ก็ยอมรับความทุกข์ ความทรมานของตน แต่ไม่ยอมฉิบหายก็คือใจดวงนี้ นี้ละท่านจึงให้อบรมใจดวงนี้ ที่ไม่ ยอมฉิบหายไม่ยอมตายไม่ยอมสูญคือใจดวงนี้เอง เวลาอบรมมาก ๆ เข้าไปใจดวงนี้ยัง จะส่องแสงสว่างออกมาทั่วสรรพางค์ร่างกายของเรา กระจ่างแจ้งไปหมดสำหรับนัก ภาวนา ผู้ไม่ภาวนาไม่รู้ ผู้ภาวนาที่มีจิตเป็นไปตามที่กล่าวนี้เท่านั้น เป็นผู้จะรู้ได้ชัดเจน ทั้งส่วนร่างกายและส่วนจิตใจของตัวเอง

จนกระทั่งใจของเรานี้ได้ปล่อยวางสังขารร่างกายส่วนย่อยส่วนใหญ่เข้ามา เป็น เอกเทศของตัวเอง นั้นยิ่งรู้ได้ชัดเห็นได้ชัด แล้วความทุกข์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นจาก อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในร่างกายก็ปล่อยตัวเข้ามา เท่ากับปล่อยภาระอันเป็นของ หนักเข้ามา ย่นเข้ามาหาใจ ใจก็ยิ่งเบาเป็นลำดับลำดับไป นี้คุณค่าแห่งการอบรมจิตใจ

เมื่อปล่อยเข้ามาเรื่อย ๆ จิตยิ่งมีความสว่างและมีแสงสว่างกระจ่างแจ้งไป เป็นลำดับ ขอบเขตของจิตนี้ไม่มี ว่าจิตนี้รู้ได้ขนาดนั้นรู้ได้ขนาดนี้ ความกว้างความ แแคบของจิตขนาดนั้นขนาดนี้ไม่มี เพราะจิตนี้เป็นอนิจินไตย ที่เราจะคำนวณความรู้ว่า กว้างแคบขนาดไหน ความละเอียดลออของใจนี้คำนวณไม่ได้เลย สำหรับผู้บำเพ็ญเท่า นั้นจะเป็นผู้รู้จิตดวงนี้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เราจึงขอให้ทุกท่านได้บำเพ็ญจิตใจ ถ้า อยากรู้จะเห็นบาป บุญ นรก สวรรค์ เห็นความเคลื่อนไหวของใจนี้ จะเคลื่อนไหวไปใน ภพใดแดนใด จะไม่นอกเหนือไปจากการอบรมจิตใจจนได้นั้นแหละ เมื่อเราอบรมจิต ใจได้มากเท่าไร เรายิ่งจะเห็นความเคลื่อนไหวของใจไปในทางที่ถูกหรือที่ผิดได้ละเอียด ลอเป็นลำดับ นี้คือการอบรมใจ ดังเรานั่งภาวนาเป็นต้น นี้คือการบำรุงรักษาจิตใจ

ใจเป็นของไม่ตาย ขอให้บำรุงรักษาใจให้ดี สวรรค์ชั้นพรหมตลอดนิพพานจะไม่ ต้องถามใคร จะรู้เองโดยลำพังจากการบำเพ็ญของตนเองด้วยกันทุกคน พระพุทธเจ้าก็

ไม่เคยเสาะแสวงหานิพพานเมื่อรู้นิพพานประจักษ์พระทัยแล้ว บรรดาสาวกทั้งหลาย ท่านไม่เสาะแสวงหานิพพาน เพราะท่านประจักษ์กับใจของท่าน เนื่องจากจิตใจได้ ปล่อยหมดแล้วในบรรดาสมมุติโดยประการทั้งปวง ไม่มีสิ่งใดเหลือล่อยอยู่เลย นั้นแหละจิตใจที่ปลดปล่อยหรือปล่อยวางสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้ว เป็นใจที่บริสุทธิ์ที่สุด ส่วน เป็นธรรมชาติ เป็นมหาวิมุตติ เป็นมหานิพพานขึ้นกับใจดวงนี้ ซึ่งไม่เคยตายมาแต่กาลไหน ๆ

เมื่อถึงขั้นบริสุทธิ์แล้วก็ยังเป็นมหานิพพานบ้าง เป็นมหาวิมุตติบ้าง เป็นธรรมชาติบ้าง ทั้ง ๓ ประโยคนี้อันเป็นไวพจน์ใช้แทนกันได้ นี้ละคำว่า นิพพาน ปรหม์ สุข คือความสุขอันพ้นนอกจากแดนสมมุตินั้น คือจิตที่บริสุทธิ์นี้เท่านั้น จะเป็นผู้ประสบพบเห็นความสุขอันสิ้นพันธุ์นี้ ละจิตที่ไม่ตายมาถึงขั้นนี้แล้วก็กลายเป็นธรรมชาติครอบโลกธาตุนี้ไปหมด

อย่าพากันเข้าใจว่าตายแล้วสูญ ๆ นี้เป็นกลมายาของกิเลสหลอกดวงสัตว์โลกให้มืดบอดที่สุด เป็นคนสิ้นท่าแต่ยังไม่ตาย เพราะการสร้างบาปจะไม่หยุดไม่ถอยด้วยความสำคัญว่าตายแล้วสูญ เราทำเวลานี้เราอยากทำอะไรก็ทำเสีย เพราะตายไปแล้วจะไม่ได้รับผลดีชั่วประการใดเลย ก็ทุ่มเทลงไปแต่การทำชั่วโดยถ่ายเดียว อันเรื่องกิเลสตัวหลอกดวงนี้จะให้เราทุ่มเททำคุณงามความดีไม่มี มีตั้งแต่หลอกดวงเราให้ทุ่มเทการกระทำลงในความชั่วทั้งนั้นแหละ อย่างที่ว่าตายแล้วสูญ ผู้นี้เองเป็นผู้หมดคุณค่าหมดราคา อนาคตหาทางไปไม่ได้แล้ว จะมีตั้งแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนจากบาปจากกรรมที่ตนสำคัญว่าตายแล้วสูญนั้นแล มาเผาตนเองตลอดไป เพราะธรรมชาตินี้ไม่เคยสูญ มีแต่กิเลสมันหลอกดวงต่างหาก

ถ้าหากว่าตายแล้วสูญ โลกอันนี้จะไม่มียะไรตกค้างอยู่ให้เราทั้งหลายได้มองเห็น ได้ยินได้ฟังเลย แต่นี่กลับเคลื่อนกล่นไปด้วยวัตถุและอารมณ์ต่างๆ ทว่าดินแดนก็เพราะมันไม่สูญนั้นแล อย่างว่าไปเกิด จิตดวงที่ไม่สูญนี้ก็ไปเข้ากับสิ่งไม่สูญ เช่น ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ เข้ามารวมเป็นส่วนผสมแล้วเรียกว่าเกิด เกิดเป็นสัตว์เป็นบุคคลไปต่างๆ ล้วนแล้วแต่จิตดวงไม่สูญนี้แหละ ที่ไปเข้าสิงกับสิ่งไม่สูญด้วยกัน ก็กลายเป็นรูปร่างเป็นสัตว์เป็นบุคคลขึ้นมา ตั้งแต่กับไปไหนกาลใดจนกระทั่งบัดนี้ และยังเป็นอย่างนี้ตลอดไปไม่มีวันสิ้นสุดยุติไปได้ นี้ละคำว่าสูญจึงเป็นกลหลอกดวงของกิเลสให้สัตว์ทั้งหลายได้ตายใจกับมัน แล้วสร้างความชั่วช้าลามกขึ้นมาแก่ตน แล้วความทุกข์ความลำบากจะมารวมอยู่กับคนที่เห็นผิदनนั้นโดยถ่ายเดียวเท่านั้น

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดตรัสรู้ขึ้นมา ก็บอกว่าตายแล้วเกิด ๆ เช่น ไปเกิดเป็นสัตว์ สัตว์ประเภทต่างๆ เกิดทั้งนั้น จนกระทั่งไปเกิดในนรก นี้มีแต่เกิด ๆ ไปสวรรค์

พรหมโลกเกิดกันไปทั้งนั้น ๆ จนพ้นจากสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้วก็ไม่ต้องเกิด และไม่ต้องตาย ไม่ต้องห้ามความทุกข์ความทรมานต่อไปอีก นี่คือจิตที่หลุดพ้นแล้วไม่ตาย แต่เป็นจิตบรมสุข นี่ละจิตดวงนี้ให้พี่น้องทั้งหลายจำเอาไว้ อย่าไปเชื่อกลมายาของกิเลส

การเรียนรู้วิธีของจิต เราจะเรียนรู้ด้วยวิธีใดไม่มีทางเข้าใจได้ ต้องเรียนรู้ด้วยวิธีจิตตภาวนาอันเป็นทางเดินของพระพุทธเจ้า เราเรียนรู้วิธีจิตด้วยจิตตภาวนานี้เราจะเริ่มจับร่องรอยของมันได้ตั้งแต่จิตของเราเริ่มสงบ จิตเริ่มสงบก็เริ่มจับร่องรอยของมันได้ จนกระทั่งจิตมีหลักฐานมันคงมีความสว่างไสวขึ้นมา ก็ล้วนแล้วตั้งแต่จิตเป็นผู้สว่างไสวเสียเอง จนกระทั่งถึงขั้นหลุดพ้นจากทุกข์โดยประการทั้งปวง นี้เรียกว่าตามร่องรอยของจิตทันตัวของมัน ถึงขั้นบริสุทธ์ล้วน ๆ นี่มันก็ไม่สูญ บริสุทธ์ล้วน ๆ อยู่อย่างนั้นแล นี่ละคุณค่าแห่งการบำเพ็ญจิตใจ ขอให้ทุกๆ ท่านได้มีความหนักแน่นในศีลในธรรมให้มากโดยลำดับ

เวลานี้พระพุทธศาสนาหรือพุทธศาสนิกชนของเรา รู้สึกว่าเหินห่างจากอรรถจากธรรมไปมากทีเดียว ทางด้านจิตใจคือจิตตภาวนาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญหรือส่วนสำคัญนี้ไม่ค่อยจะสนใจบำเพ็ญกัน อย่างมากก็การให้ทาน การให้ทานนี้มีสม่าเสมอกันในชาวพุทธเรา เรียกว่าเด่นมาก สมชื่อสมนามว่าลูกศิษย์ตถาคต ซึ่งเป็นนักเสียสละด้วยการให้ทานเราทั้งหลายเป็นลูกศิษย์ตถาคตก็พอใจในการทำบุญให้ทาน จากนั้นก็รักษาศีล แต่การเจริญเมตตาภาวนานี้ รู้สึกว่าด้อยมากทีเดียวแทบจะไม่ปรากฏ นี่เสียตรงนี้นะ

ท่านทั้งหลายอยากจะเห็นความแน่นหนามั่นคง และหายสงสัยในบาปบุญทั้งหลาย ขอให้จิตใจประหวัดย้อนกลับมาภาวนา ถือเป็นกิจจำเป็นเช่นเดียวกับการให้ทานรักษาศีล ท่านทั้งหลายจะประจักษ์ด้วยตัวเองในคุณธรรมที่เลิศเลอยิ่งกว่านี้ขึ้นไป และเราก็จะเป็นผู้แน่ใจจากการบำเพ็ญของเราซึ่งได้หลักได้เกณฑ์เป็นลำดับลำดับไป จนกระทั่งแน่ใจทั้งๆ ที่เรายังไม่ตายเราก็แน่ใจว่า เวลาตายแล้วนี่จิตจะไปไหน ไม่สงสัยตัวเอง นี่คือตัดสินใจตัวเองได้ด้วยสติปัญญาที่เราบำเพ็ญมา เฉพาะอย่างยิ่งคือจิตตภาวนา จิตตภาวนานี้เป็นธรรมที่ตัดขาดจากความสงสัยโดยประการทั้งปวง ไม่มีความสงสัยอยู่ในนั้นเลย จึงขอให้ทุกๆ ท่านได้อบรมจิตตภาวนาล้วน ๆ บ้าง ผสมกันไปกับการให้ทานกับการรักษาศีล

ภาวนาเป็นรากเหง้าแห่งพุทธศาสนา เป็นแก่นแห่งพระพุทธศาสนา ขอให้พี่น้องนำแก่นนี้เข้ามาเป็นแก่นของใจด้วยจิตตภาวนา ท่านทั้งหลายจะได้ปรากฏสิ่งต่างๆ ขึ้นมาภายในใจด้วยการภาวนาไม่อาจสงสัย นี่ละสำคัญที่ตรงนี้ เวลานี้ชาวพุทธเราพูดถึงเรื่องจิตตภาวนาไม่ค่อยเข้าใจกันเลย เสียตรงนี้ หลวงตาได้แนะนำสั่งสอนพี่น้องชาว

ไทยมาเป็นเวลาเป็นเวลา ๔ ปี เต็มเม็ดเต็มหน่วย ๔ ปีกว่า จึงได้ทราบเรื่องราวของพี่น้องชาวพุทธได้ดีพอสมควร ว่าห่างเหินจากจิตตภาวนากันมากทีเดียว เพราะฉะนั้นจึงมักจะมีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ว่าคนมีคณน มหาเศรษฐี คนโง่คนฉลาด ซึ่งอยู่ใต้อำนาจของกิเลสนี้ มันจะต้องบังคับให้สร้างสิ่งไม่ดีทั้งหลายจนถึงกับได้ผลอันไม่ดีมาเผาผลาญตนเองทั่วหน้ากัน ความสุขไม่ค่อยปรากฏเพราะไม่ได้ภาวนาทางด้านจิตใจ ถ้ามีจิตตภาวนาบ้างแล้ว ความทุกข์ความร้อนก็มีที่หักห้ามกันได้ พอผ่อนผันสั้นยาวกันได้ คนมีจิตตภาวนาย่อมไม่ทุกข์ร้อนเหมือนคนไม่มีภาวนา ผิดกันอย่างนี้

รวมแล้วคนมีธรรมย่อมมีการผ่อนหนักผ่อนเบาในความสุขความทุกข์ ต่างกันกับคนไม่มีธรรมเลย คนไม่มีธรรมเลยนั้นย่อมยึดถือสิ่งภายนอกมาเป็นตัวของตัว มาเป็นหลักเป็นเกณฑ์เป็นแก่นเป็นสาร แล้วมันก็พังลงไปๆ เพราะไม่ใช่เป็นแก่นเป็นสาร เช่น สมบัติเงินทองข้าวของ บริษัทบริวาร ชื่อเสียงต่างๆ นี่เป็นสิ่งที่อยู่นอกๆ ไม่ใช่สิ่งที่จะพึ่งเป็นพึ่งตายได้ ในเวลาเราสิ้นชีวิตแล้วสิ่งเหล่านี้ก็พังไปหมด ไม่มีสิ่งใดเป็นสาระจิตใจของเราได้เลย แต่การภาวนานี้ติดตลอด คนมีก็มีธรรมภาวนาจิตใจ คนจน คนโง่คนฉลาด ถ้ามีธรรมแล้วความทุกข์จะไม่ค่อยมากนัก

เราอย่าเอาชาติชั้นวรรณะฐานะสูงต่ำมาวัดมาตวงกันว่า คนนั้นมีความสุขมาก เพราะเขามั่งมีดีเด่น เขามีความรู้สูงเรียนได้ชั้นนั้นชั้นนี้มาเขามีความสุข อันนี้เป็นความเข้าใจผิดตามหลักความจริงทั้งนั้น หลักความจริงคือขอให้มธรรมในใจ จะเป็นคนมีเมื่อมธรรมในใจแล้วย่อมรู้จักประมาณในการจับจ่ายใช้สอย แยกแยะสมบัติของตนที่มีมากมีน้อย ว่าควรจะใช้ไปในทางใดบ้างที่เป็นประโยชน์ การใช้ก็ไม่ค่อยผิดค่อยพลาด เป็นประโยชน์จากการใช้เพราะมีธรรมภายในใจ การอยู่การกินการใช้การสอยทุกอย่างของคนที่มีธรรม ย่อมไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมเลยเกิดเตลิดเปิดเปิงเหมือนคนไม่มีธรรม ซึ่งตื่นแต่ลมแต่แล้งภายนอกและเอาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นตัวของตัวไปเสีย แล้วตายแล้วก็จมคนประเภทนี้ตายแล้วจมทั้งนั้นแหละ

ถ้าคนมีธรรมในใจแล้วไม่ลืมนื้อลืมตัว มีอะไรก็ไม่ลืมตัว มีมากมีน้อยไม่ลืมตัว ยศถาบรรดาศักดิ์มีสูงมีต่ำเป็นเครื่องประดับให้ตัวมีความรู้สึกและภาคภูมิใจ สร้างความดีงามขึ้นไปโดยสม่ำเสมอ ก็เป็นสุขไปเรื่อย ๆ นี้ละคนมีธรรมไม่ตื่นเนื้อตื่นตัว แต่คนไม่มีธรรมแล้วตื่นได้ทั้งนั้น แล้วจมกับสิ่งที่ตัวตื่นนั้นแหละ ให้พากันระมัดระวังทุกคน นี่การบำเพ็ญตนเฉพาะอย่างยิ่งคือจิต เรามาอยู่ในอัฐภาพนี้ก็มิจิตเป็นผู้ครองร่างอยู่ ถ้าจิตนี้ได้ถอนจากกายเสียอย่างเดียว ก็เรียกว่าคนตาย ไม่เกิดประโยชน์อะไร

เวลานี้ไม่ตายขอให้พากันบำเพ็ญสร้างสารคุณคือคุณธรรม ได้แก่การทำบุญให้ทานอย่าปล่อยอย่างวาง วันหนึ่งๆ มากน้อยให้ได้ทานโดยสม่ำเสมอ ไม่จำเป็นถึงต้องว่า

เป็นเศรษฐีถึงมาให้ทานได้ คนมีมากมีน้อย ก็เหมือนเรามีสมบัติในบ้านในเรือนของเรามีมากมีน้อยเราก็กินอยู่ใช้สอยตามฐานะของเราที่มีนั้นแล นี่เราจะแยกไปทำบุญให้ทานเพื่อเป็นประโยชน์แก่จิตใจของเราโดยเฉพาะ เรียกว่าทรัพย์ภายใน เราก็ขอให้ผู้ตบสวดพยายามบำเพ็ญวันหนึ่งอย่าให้ขาด ทำบุญใส่บาตรให้ทำไปโดยสม่ำเสมอตามฐานะของเรา นี่เรียกว่าสร้างเสบียงให้จิตใจของเราได้รับเสวย ทั้งมีความอบอุ่นในปัจจุบัน ตายไปแล้วสมบัติเหล่านี้ก็กลายเป็นสมบัติที่หนุนเรา ให้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ได้โดยไม่ต้องสงสัย นี่คือการให้ทาน บุญเกิดขึ้นจากการให้ทาน เกิดขึ้นจากการรักษาศีล

ศีลเราจะรักษาไม่ได้หรอก ให้ถามตัวของเราเองนะ ศีลนี้เป็นยังไง ศีลก็คือความดีงามประจำกายวาจาของตนเอง ให้ประดับกายด้วยความมีศีล ประดับวาจาด้วยความมีศีล ประดับความประพฤติของตนด้วยความมีศีล ให้เป็นความประพฤติดีงาม ไปที่ไหนก็ราบรื่นดีงาม นี่ความมีศีล ตั้งแต่ป่าดงฯ ขึ้นไปถึงสุราฯ เป็นธรรมจำเป็นสำหรับมนุษย์อยู่ตลอดมา ทำไมเราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ศีลธรรมเหล่านี้จึงไม่จำเป็นสำหรับเรา เราเป็นคนอาภัพเอาหนักหนาเหลือ มนุษย์ทั้งหลายควรแก่ศีลแก่ธรรมเหล่านี้ทั้งนั้น แต่เราทำไมจึงเป็นคนอาภัพ ไม่มีศีลมีธรรมเข้าติดกับหัวใจเลยนี้ใช้ไม่ได้ นี่ให้ดำหนิตีเยียนตนเอง บังคับตนเองให้มีศีล

คำว่าศีล ท่านแปลตามศัพท์แล้ว สิวา ๆ แปลว่า หิน คำว่าหินคือความแน่นหนา มั่นคงของความรักาศีล มีความจงรักภักดีฝากเป็นฝากตายกับศีลด้วยความแน่นหนามั่นคง เทียบกันกับหินทั้งแท่งนั้นแล ผู้มีศีลธรรมในใจย่อมมีการอารักขาเหมือนหินทั้งแท่งมั่นคง มีความมั่นคงต่อศีลต่อธรรมของตน นี่เรียกว่า ศีล ความจริงก็คือธรรมชั้นหนึ่ง ธรรมชั้นต่ำ ชั้นกลาง ชั้นสูง ธรรมชั้นส่วนหยาบส่วนต่ำ ท่านเรียกว่าศีล แต่ก็คือธรรมนั้นแหละ ให้จำเอาไว้ อยู่กับเราทั้งหมด ไม่ว่าจะเงินห้าบาท สิบบาท ร้อยบาท พันบาทก็เป็นสมบัติของเรา ห้าบาทก็เป็นเงินของเรา สิบบาทเป็นเงินของเรา ร้อยบาทพันบาทเป็นเงินของเรา นี่ไม่ว่าศีลห้า ศีลแปด ไม่ว่าจะท่านเป็นสมบัติของเราด้วยกันทั้งนั้น ให้พากันเก็บหอมรอมริบรักษาตัวเองให้มีศีลมีธรรม บาปกรรมทั้งหลายจะค่อยห่างไกลจากตัวของเรา

อย่าพากันอาจหาญชาญชัยในการสร้างบาปสร้างกรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายท่านตำหนิมานานแล้ว ทำไมเราจึงกล้าหาญชาญชัยแข่งพระพุทธเจ้าไปสร้างแต่บาปแต่กรรม ครั้นเวลาตกรอกแล้วใครจะเป็นคนรับเคราะห์ ก็เราผู้อาจหาญชาญชัยในทางไม่เข้าเรื่องนั้นแหละ จะเป็นผู้รับเคราะห์รับกรรมของตน จึงขอให้ระมัดระวังเสียตั้งแต่บัดนี้ ศาสนาของพระพุทธเจ้าเป็นศาสนากันภัยจริง ๆ อันใดที่จะเป็นภัยศาสนากันไว้หมด ขอให้เราปฏิบัติตามศีลตามธรรมจะมีกำแพงกันตัวเอง ไม่เป็นบาปเป็นกรรม ไม่ตก

นรกหมกไหม้ จะไปแต่ทางสวรรค์นิพพานเป็นทางดีโดยถ่ายเดียว นี่เป็นจุดสำคัญมากทีเดียว ให้พี่น้องทั้งหลายตั้งใจปฏิบัติ

พุทธศาสนาของเราเนี่ยเลิศเลอสุดยอดแล้ว เรียกว่าตลาดแห่งมรรคผลนิพพานตลอดมาและจะตลอดไป ถ้ามีผู้สนใจประพฤติปฏิบัติอยู่ตราบไตแล้ว ศีลธรรมนั้นจะเป็นสมบัติของผู้นั้นตลอดไป จนกระทั่งถึงมรรคผลนิพพาน ก็ไม่เคยครีเคยล้าสมัยสำหรับคนดีตลอดไป ความชั่วก็เหมือนกัน ใครเก่งไปทำความชั่วก็ไม่เคยครีเคยล้าสมัยจมได้ด้วยกันเป็นทุกข์ได้ด้วยกัน ให้เลิกเฟิ่นเสียตั้งแต่บัดนี้ต่อไป เราจะได้ประจักษ์ในใจของเรา เพราะศาสนาเนี่ยเลิศเลอพอแล้ว มันไม่เลิศตั้งแต่เรานี้มันคือมันฝืนศาสนาอยู่เสมอ ต้อไปไหนฝืนไปไหนสร้างแต่ความทุกข์ให้ตัวเองเพราะผิดทาง ทางของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้แล้วด้วยสวากขาตธรรม เป็นทางที่ชอบธรรมทุกอย่าง เราปฏิบัติได้มากน้อยเพียงไรก็จะเห็นผลประจักษ์ในตัวของเรา

เฉพะอย่างยิ่งพระของเราขอให้เน้นหนักในการรู้สึกตัว เวลานี้ศาสนาเนี่ยรู้สึกว่เหลวไหลๆ ไป พระแทนที่จะเป็นผู้นำในทางที่ถูกที่ดี ให้ตัวเองก็รุ่มเย็นด้วยการรักษาศีลธรรม ประชาชนก็รุ่มเย็นเพราะอาศัยพระเป็นพ่อเป็นแม่เป็นครูเป็นอาจารย์แนะนำสั่งสอน แต่แล้วพระกลับกลายเป็นพระที่เลวร้ายเลวทรามไปเอาไฟเผาตัวเอง แล้วก็เผาโลกเผาสงสารด้วยความทุจริตผิดธรรมไม่มีความละอายบาปนั้นแล บวชพระมามากเท่าไรแทนที่จะยังศาสนาให้เจริญ กลับกลายเป็นเอาไฟเผาเอาไฟมาเผาไหม้ศาสนาให้ล่มจมลงเป็นลำดับลำดับ สดท้ายก็พระเณรของเราที่ไม่มีหิริโอตตบปะนั้นแล คือไฟทั้งกองๆ ไปเผาศาสนาเผาประชาชนญาติโยมให้เดือดร้อนไปตามๆ กันหมด ไม่มีอะไรผิดกันแหละกับพระที่หายอายุไม่ได้นั้น ให้พากันระมัดระวัง

สร้างคุณงามความดี จนมีคุณงามความดี ไปที่ไหนเย็นไปหมดอบอุ่นไปหมดนั้นแหละ เพราะฉะนั้นเมืองไทยเราเวลาสร้างบ้านสร้างเรือนที่ไหน จึงต้องมีวัดมีวาสำหรับกราบไหว้บูชาทำบุญให้ทานประจำไม่ค้อยขาด นี้ละเรากลือธรรมเป็นความอบอุ่นประจำชาวพุทธของเรา จึงขอให้พากันตั้งอกตั้งใจปฏิบัติตนให้เป็นเนื่อนาบุญของโลก ปุญญกเขตต์ โลกสุส เป็นเนื่อนาบุญของตัวเองแล้วก็ป็นเนื่อนาบุญของโลกได้ นี้คือพระลูกศิษย์ตถาคต จึงขอให้พระลูกพระหลานตั้งอกตั้งใจปฏิบัติให้เป็นสิริมงคลแก่ตัวของเราและเป็นสิริมงคลเป็นความอบอุ่นแก่บรรดาประชาชนทั่วๆ ไป พระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบไปที่ไหนมีความสงบร่มเย็น ประชาชนเคารพนับถืออบอุ่นตลอดไป นี้เป็นคุณธรรมของพระผู้ปฏิบัติดี ไปที่ไหนรุ่มเย็นไปหมด อย่าว่าแต่มนุษย์เลย เทวดาอินทร์พรหมก็มีความสงบร่มเย็นไปตามๆ กันทั้งนั้น

หรือเราเข้าใจว่าเทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมไม่มีเหรอ มีเป็นใหญ่เป็นโตคับโลกธาตุตั้งแต่มนุษย์เท่านี้เหรอ มนุษย์นี้มี เทวดาอินทร์พรหมทั้งหลายไม่มี นี้ดูถูกเหยียดหยามกันเสียมากมาย ลบล้างกันเสียจนเลยเถิด พระพุทธเจ้าแท้ๆ เป็นผู้ตรัสไว้ว่า เทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมมีประจำเช่นเดียวกับมนุษย์เรามี ไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน มนุษย์มีฉันทิ เทวบุตรเทวดาอินทร์พรหม พวกเปรตพวกสัตว์ทั้งหลายก็มีฉันทินั้นเหมือนกัน จงให้พากันเคารพกัน นี่ละพระท่านไปที่ไหนที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทำความร่วมมือให้แก่โลก

ตั้งพระพุทธเจ้าของเรา ท่านทรงแสดงไว้ในพุทธกิจ ๕ ในข้อที่ ๓ ว่า

อหุตฺตเต เทวปญฺหาคํ ตอน ๖ ทุ่มแล้วเทศนาสั่งสอนและแก้ปัญหาพวกทวยเทพทั้งหลาย นับแต่ท้าวมหาพรหมลงมา นี่เป็นกิจประจำของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ

ตอนบ่าย ๓ โมง ๔ โมง เทศน์สอนประชาชนพลเมืองทั้งหลาย นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมา

ตอนค่ำมีตสั่งสอนบรรดาพระเจ้าพระสงฆ์ประธานโอวาทให้

พอเที่ยงคืนแล้วก็สอนพวกเทวบุตรเทวดา นี่เป็นวาระๆ สม่่าเสมอกันไป แล้วเราลบล้างเทวดาว่าไม่มีได้ยังไง พระพุทธเจ้าก็สอนเทวดามาประจำเช่นเดียวกับสอนมนุษย์ประจำนี้แล

ที่นี่ ภพพาภพเพ วิโลกานํ พอปัจฉิมยามล่วงไปแล้วทรงเล็งญาณดูสัตว์โลก ว่าผู้ใดมีจริตนิสัยปัจจัยที่ควรแก่มรรคผลนิพพานซึ่งจะได้รับในเร็ว ๆ แต่ชีวิตจะหาไม่ก่อนแล้วพระองค์ก็เสด็จไปโปรดสัตว์ผู้มีอุปนิสัยนั้นก่อนใครๆ

บุพฺพณฺุห ปิณฺุทปาทณฺุจ ตอนเช้าก็เสด็จออกบิณฑบาตโปรดสัตว์โลกทั้งหลาย เขาได้เห็นก็ดีได้ยินก็ดีเป็นมหามงคลแก่หูแก่ตาแก่จิตใจของเขาเป็นอย่างมาก นี่พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนี้

พวกเราได้ความรู้ความฉลาดสามารถยิ่งกว่าศาสดาทั้งหลายมาได้ยังไง ว่าเทวดาไม่มี ถ้าเทวดาไม่มี มนุษย์ก็ไม่มี พระก็ไม่มี เพราะสอนเบื้องต้นสอนมนุษย์ก่อน อันดับสองสอนพระสงฆ์ อันดับสามสอนเทวดาตั้งแต่ท้าวมหาพรหมลงมา อันดับสี่เล็งญาณดูสัตว์โลก อันดับห้าไปบิณฑบาตโปรดสัตว์ ไม่บิณฑบาตกับมนุษย์จะไปที่ไหน ท่านก็โปรดสัตว์มาอย่างนี้ๆ นี่หลักเกณฑ์เรียกว่า พุทธกิจ ๕ งานของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะเรียกพุทธกิจ ๕ นี่พระองค์สอนสม่่าเสมอกันหมด มนุษย์มาเทวดาอินทร์พรหม มีเหมือนกันสอนแบบเดียวกัน เป็นแต่เพียงว่าการสอนธรรมแก่มนุษย์ กับสอนธรรมแก่พวกเทพทั้งหลายนี้ต่างกันเท่านั้นเอง พวกมนุษย์สอนแบบนี้ เทวดาอินทร์พรหมสอนแบบนี้ นอกจากนั้นพวกมนุษย์ผู้มีอุปนิสัยปัจจัยและอรรถธรรมประจำใจเหลือมล้ำต่ำ

สูงกันอย่างไร ท่านก็สอนไปตามขั้นตามภูมิของมนุษย์นั้นๆ ตลอดเทวดาควรจะสอนประเภทใด ท่านก็สอนไปอย่างนี้ๆ นี่ตลอดมา

นี่คือธรรมเนียมของพระพุทธเจ้าที่วางไว้แล้วตายตัว แล้วเราจะลบล้างไปไหนว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มี ถ้าเราไม่หยาบโลนเอาเสียประมาณจนตาข่ายของพระพุทธเจ้าหลุดไปเลย มันโดนตาข่ายพระพุทธเจ้าขาดสะบั้นรับไว้ไม่ได้ จมลงในนรกอย่างเดียวเท่านั้น จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายได้จดจำเอาไว้ หลวงตาเทศน์ไปๆ ก็รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า การเทศน์ว่าการจึงไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย การเทศน์ก็หลงๆ ลืมๆ วกไปเวียนมา ต่อไปนี้ก็จะอาจจะเทศน์ไม่ได้นะ เทศน์ไม่ได้ก็ต้องหยุดนั้นแหละ การแสดงธรรมวันนี้ก็เห็นควรแก่เรื่องธาตุเรื่องขันธซึ่งเตือนแล้วเวลานี้ จึงขอความสวัสดิ์จึงมีแก่บรรดาพี่น้องทั้งหลาย โดยทั่วกันเทอญ (สาธุ)

อ่านธรรมะหลวงตาวันต่อวัน ได้ที่ www.Luangta.com